

voriria la idea d'un mossarabisme, mentre que l'absència a Val. i terres de l'Ebre, i la forta saba del mot a Bna. i al Nord del Princ., ens duen a negar-lo. Altrament no s'ha proposat altra etimologia que aquesta, i la mal fundada de Spitzer.⁹

¹ D'aquest prové el bordelès antic *fonilb*, *enfonilb*, 'embut', d'on són manlleus el cast. *fonil* i l'angl. *funnel*, veg. *DECH* II, 976b46ss. — ² Cal, doncs, mirar com a probable que es relacioni amb això l'expressió nàutica *donar fusa* 'pendre embranzida una nau varada', pròpia de la Costa Brava, i usada, per exemple, en les obres de Ruyra. Més ben dit és segur que hi ha això, barrejat amb el grup d'*afuar-se* (<*afuar-se*, derivat de *fus*), i només fóra imprudent de dir quina és, d'entre les dues quantitats, el sumand i quina el sumat. — ³ Tampoc convenç gaire que es tracti d'un b. ll. *paraphonia*, derivat d'aquest hellenisme. Però es pot tractar d'un terme de músicòlegs popular-eclesiàstics en què es confonguessin aquest hellenisme i el llatí *perfondre*. — ⁴ Aquest no deriva de *fútíl* i per tant féu bé el *DFa*. de canviar la grafia en *fotesa*. Ocasionalment algú ha usat la forma *futilesa*, de compromís entre els dos mots. — ⁵ *fu(t)ile* «vase à eau usité dans les cérémonies religieuses», Ernout-M.; «vasa *futtilia* a *fundendo* vocata», Festus 79.7; Varró dóna amb aquest valor un *futis* sense el sufix derivatiu explicant-lo «vas aquarium --- quo in triclinio allatam aquam infundebant» (*L. L.* v, 119); mentre que Servi i Donat atribueixen aquest significat a *futile*. La variant *futtilis* es troba en manuscrits d'alguns autors, i en les glosses el *CGL* vi, 480, reuneix una desena de testimonis de la variant amb *-it-* contra cinc amb *-i-* senzilla, amb el significat adjectiu («vacuus, vanis, inanis, fallax», etc.). — ⁶ Manca Escrig 1851, MGadea, *Dicc.* Sanelo. Val a dir que també el callen els diccs. de Mallorca (on ens consta l'ús *DFgra.* i *DAmen.*; i que el testimoni de FebrCard. no em sembla vàlid per a Menorca, com sigui que copia la definició de Belv., i fins sembla que no l'entén bé, puix que tradueix «espígón, spiculum» en francès com «bout d'épi», mentre Belv. entén per això un «piu». — ⁷ No es veu gaire el perquè d'aquest «mort». Com que segons *AlcM* a Menorca diuen *ni un fòtil marí*, que tampoc té explicació clara, potser tots dos són deformació d'algun parònim que ignoro. — ⁸ Hi ha un milanès *fotta*, que el publicador de Carlo Porta, Gabr. Fantuzzi, defineix «cosa spregevole di che non conosciamo il nome», comentant el passatge «el brusacc / che gh'è dent in quella *fotta* / che pergotta <'degota'> / del pissacc ---», on aquest darrer mot és 'membre viril' i tot plegat (parla de la blennorràgia) ho tradueixen «il bruciore che c'è dentro in quella roba che sgocciola dal ---» (poema 3, vers 11, p. 36): o sigui *it. roba* com a mot vicari eufemístic per 'matèria, substància'. Explica Fantuzzi que amb aquest sentit també usen un substantiu *fóttter* («on *fóttter* d'on robb»): són doncs derivats del verb *fotttere* 'fotre' tals com *fotesa*, *foitim*, etc. Però *fòtil* no té aquest

significat ni li sabem cap aplicació obscena. Ara que no hem de descartar la possibilitat que el grup de *fotre* i derivats hagi influït en les accs. pejoratives del mot, i fins en la *ó*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *fusina*, *fonedís*, *fonedor*, *fonedura*, *fonent m.*, *foneria*, *fonible*, *foniment*, *foniró*, *fosa*, *fundició*, *fundent*, *fundible*, *fundidor*, *fundidora*, *fusible*, *fusibilitat*, *fusió*, *fusionari*, *fusionar*, *fusionisme*, *fusionista*, *afusió*, *afusionar*, *circumfús*, *confondre*, *confús*, *confós*, *confusió*, *confoniment*, *confonedor*, *confusible*, *confusionari*, *confusionaire*, *confusioner*, *difondre*, *difós*, *difús*, *difusió*, *difusiu*, *difusor*, *difusibilitat*, *difusivol*, *efusió*, *efusiu*, *efusivitat*, *infondre*, *infús*, *infusió*, *infusible*, *infusori*, *enfondre's*, *enfús*, *enfusa*, *enfusat*, *enfusada*, *enfusament*, *enfusadura*, *perfondre*, *perfonia*, *parfonia*, *perfusió*, *profús*, *profusió*, *refondre*, *refundició*, *refosa*, *refusible*, *refusió*, *sobrefondre*, *sobrefusa*, *sobrefusió*, *sufusió*, *sangfoniment*, *sangfondre*, *sangfús*, *transfondre*, *transfusible*, *transfusibilitat*, *transfusió*, *transfusor*, *refusar*, *refús*, *refusable*, *refusament*, *fútíl*, *futilitat*, *futilla*, *refutar*, *refutació*, *refutable*, *refutabilitat*, *refutador*, *refutatiu*, *refutatori*, *confutar*, *confutació*, *confutable*, *fòtil*.

Fondura, V. *fons* *Fonedís*, V. *fondre* *Fonado*, V. *fona* *Fonedor*, *-dura*, V. *fondre* *Fonejar*, V. *fona* *Fonell*, V. *fons*, *fonoll* *Fonema*, V. *fonètic* *Foner*, V. *fona* *Fonera*, V. *fons*

FONÈTIC, pres del gr. *φωνητικός* 'relatiu al so', derivat de *φωνέω* 'faig oir la veu', 'parlo', i aquest, de *φωνή* 'veu'. □ 1.ª doc.: Lab. 1864.

DERIV.: *Fonètica* [Lab. 1888]; *foneticista*, *fonetisme*, *fonetista*. *Fonema*; *fonemàtic*, *fonemàtica*. *Fònic* [Lab. 1888]. *Fonació*.

Afonia [1868, *SLitCosta*]; *afònic* [id.]. *Epifonema* [Lab. 1839], gr. *ἐπιφωνημα* 'interjecció', derivat de *ἐπιφωνέω* 'anomeno algú pel seu nom'. *Eufonia* [Lab. 1839], pres del gr. *εὐφωνία* 'bella veu', 'harmonia en els sons'; *eufònic* [1868, *SLitCosta*]; i llurs oposats *cacofonia* [Lab. 1839] i *cacofònic* [id.], formats amb *καχός* 'dolent'. Sobre *parafonia*, veg. *perfonia*, s. v. FONDRE. *Polifònic* [1868, *SLitCosta*]; *polifonia*, *polifonista*. *Simfonia* [1695, Lacav., «*harmonia, simfonia, música: harmonia, symphonia*»], gr. *συμφωνία* 'harmonia, concert, simfonia'; *simfònic*; *simfonista*.

Del ll. *symphonia* vingué, per via mig-sàvia, *samfoina*, *simfoina*, alterat popularment (per reduplicació expressiva) en *jimfòina* 'instrument musical, mena de gralla que abans usaven els pastors' (Estaon de Cardós, 1934); cf. prov. *founfòni* (REW, 8495), llgd. *sanfònio* 'cornamusa' (*TdF*), port. *sanfõba*, cast. *zampoña* 'flabiol de pastor'; i, amb l'assimilació consonàntica expressiva en el sentit contrari, aran. *sansònia*, cat. or. comarcal *samsònia* [doc. de 1333 de StaColQ. i avui en el Ripollès, *AlcM*], *samsónier* 'tocador de *samsònia*', que el *DAG*. troba a Vic, i que ve del nom literari adoptat per Verdager *lo Samsonier Toca-son* en